

TREF MAGAZINE

Nummer 20 Jaargang 2

mensen van om de hoek

DZHION

Jacqueline: ik ben voorzichtig geworden met mezelf.

Dzhion leert je spelenderwijs dat praten niet de enige manier is om te communiceren.

Tinie: de oorzaken van alle wantoestanden zijn overbevolking en onverschilligheid.

Knyftmaker Geart: het allerbelangrijkste is dat lemmet en handvat in evenwicht zijn.

TREF

MAGAZINE *over mensen van om de hoek*

Niemand wordt met een gebruiksaanwijzing van zichzelf, van de wereld of van het leven geboren en iedereen maakt er op z'n eigen manier toch iets unieks van. In het maandblad TREF tref je de persoonlijke verhalen van mensen van om de hoek. Zij vertellen wat hen beweegt en motiveert, en wat hun dromen en passies zijn. Alles kan in TREF. Het tijdschrift biedt inzicht in de beweegredenen van onze burens en wil hierdoor het wederzijds begrip in de samenleving versterken.

TREF Redactie en Informatie:

Aureliavinder 58 | 8016HC Zwolle | tel. 038-4653244
info@TREFmagazine.nl | www.TREFmagazine.nl

Aan deze TREF werkten mee:

Mathilde van Hulzen, Kees Huis in 't Veld, Janneke Pelle, Bert Schoonhoven, Jenny Kamps, Frans de Jong, Ward de Weerd en anderen.

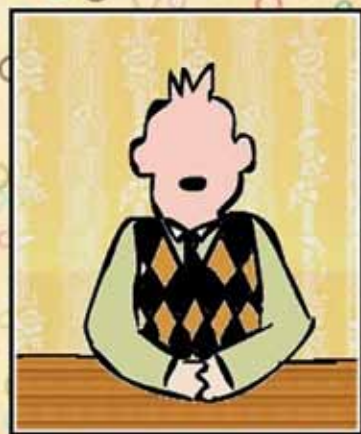
Abonneren, adverteren, doneren, sponsoren

TREF is gratis. Kijk voor de TREFpunten op TREFmagazine.nl. Een abonnement is mogelijk, je betaalt alleen de verzend- en administratiekosten: € 35,00 per jaar. Maak het betreffende bedrag over op bankrekeningnr. 656 003 413 t.n.v. Marijke Mosterman Journalistieke Producties onder vermelding van naam en adres, en je ontvangt TREF per omgaande. TREF verschijnt 11 keer per jaar. Adverteren, sponsoren en doneren is natuurlijk altijd mogelijk. Bel of mail en ontdek de mogelijkheden!

TREF uit? Gooi 'm niet weg. Spaar 'm, bewaar 'm of geef 'm door!

MAGAZINE

WANLIJNER

Sommige mensen hebben de kudde heel hard nodig om er *niet* deel van uit te kunnen maken.

Zeur & Zanik volgen de cursus *Diep Denken voor Zich Vervelenden*

Hoeveel bomen heb je nodig voor een bos?

Hoeveel water voor een zee?

Hoeveel mensen voor een volk?

Hoeveel planeten voor een heelal?

Hoeveel overtuigingen heb je nodig voor een filosofie?

Evenveel als je gezwam nodig hebt voor een stripje.

zeurenzanik.nl

JACQUELINE

DZHIFON

TINE J.

GEART

EN VERDER...

- Kunst van Truus van Buren 10
- Ward de Weerd 11
- Door het oog van TREF 12
- De Terechte Kronkel 16
- Jenny's bespiegelingen 17
- Janneke's belevenissen 22
- Mathilde's Recept 23
- Puntenslijper 24

Het begon in *LAPLAND*...

Op zijn visitekaartje staat 'KNYFTMAKKER', in gewoon Nederlands messenmaker. Hij heet Geart Leystra en is woonachtig in Friesland aan de boorden van de Sneker Oudvaart. Geart, inmiddels 75 jaar, is al achttien jaar bezig met het ambachtelijk maken van messen; kunstvoorwerpen die vooral in Scandinavië en Frankrijk aftrek vinden. Het maken van een mes vergt, afhankelijk van de complexiteit van het mes (lemmet, heft en foedraal), drie dagen tot minstens een maand. Verzamelaars betalen voor een dergelijk kunstwerk een prijs variërend van 200 tot 2500 euro.

Kees Huis in 't Veld

Voordat ik mijzelf Knyftmakker ging noemen heb ik een zeer afwisselend leven geleid. Ik begon als bakkersknecht bij mijn vader in de zaak, maar wist al snel dat ik niet in de wieg was gelegd om bakker te worden. Dus toen ik twee jaar bij mijn vader gewerkt had, ik was toen zestien, meldde ik mij aan bij een arbeidsbureau voor zeelieden in Groningen waar ze al gauw een plek op een boot voor mij hadden. Ik kreeg een treinkaartje naar Gothenburg en na een lange reis monsterde ik aan op mijn eerste boot "De Hoop" uit Delfzijl, die hout verscheepte naar Londen. Ik begon als lichtmatroos, zeg maar het manusje van alles op een schip. Het avontuurlijke zat er bij mij al vroeg in, ik kan me herinneren dat ik als achtjarige verkondigde dat ik naar zee wou.'

'Na "De Hoop" volgden er andere schepen, in totaal heb ik vier jaar gevaren, inmiddels was ik van lichtmatroos opgeklimmen tot kok. Van de laatste boot, de "Paris", werd ik door de marechaussee afgehaald, ik bleek namelijk al een half jaar daarvoor in militaire dienst te hebben gemoeten. Uiteraard ging ik bij de marine waar ik als kok gediend heb, eerst in Hollandsche Rading, daarna op een onderzeeboot in Den Helder, machtige tijd gehad. Op 22-jarige leeftijd kwam ik uit dienst en ik heb toen eerst mijn ULO-diploma gehaald, waarmee ik toelaatbaar was voor de Kweekschool. Mijn lerares Nederlands bracht mij in contact met de dichter/schrijver/scheepsarts J.J. Slauerhoff. Dat rusteloze van deze man sloot naadloos aan bij mijn levensgevoel. In eerste instantie was ik onder de indruk van zijn proza, daarna ook van zijn gedichten. Slauerhoff zegt over zijn rusteloze levenshouding zelf: Alleen in mijn gedichten kan ik wonen / Nooit vond ik ergens anders onderdak.'

'Ik had op de Kweekschool een uitstekende leraar voor handvaardigheid, mijn creativiteit kon ik hier goed in kwijt. Het was dus logisch dat ik na de Kweek doorging in de handenaar-

heid, waarvoor ik eerst de School voor handvaardigheid en later de kunstacademie Minerva doorlopen heb. Daar is de basis gelegd voor het messen maken, waarbij vooral de vormgeving mijn sterke punt blijkt te zijn.'

'Mijn zwervende instelling heeft mij mede de hobby van het messen maken gebracht. Na mijn pensionering als leerkracht -ik had het geluk dat ik er vroegtijdig mee kon stoppen- ben ik in mijn eentje een reis naar Lapland gaan maken. Daar werd ik afgezet door een helikopter in een verlaten land waar ik volledig op mijzelf was aangewezen. Een rugzak en tent waren de enige luxe op mijn wandeltocht door dit bijzondere land. Onderweg kwam ik drie Samen tegen (zo heten de inwoners van Lapland) die op zoek waren naar rendieren. Ik mocht na enig aandringen met ze mee. 's Avonds bij het vuur vroeg ik hen wat ze in de winter deden. Messen maken was een van de activiteiten voor die donkere en koude periode en na wat soebatten kocht ik van een van hen een mes. In Jokkmokk schafte ik enkele lemmeten aan en een hobby was geboren.'

'Als je messen maakt wil je die ook verkopen en ik kwam er al gauw achter dat Frankrijk een goed afzetgebied was. Daar heb je messenmarkten in onder andere Nontron en Thiers. Schoorvoetend nam ik mijn eerste producten mee naar het Zuiden waar ze in de smaak vielen, want ik werd het jaar daarop uitgenodigd om op de messenmarkt te gaan staan. Sindsdien bezoek ik elk jaar een drietal messenmarkten in Frankrijk om de in Friesland gemaakte messen te verkopen.'

'Ook na achttien jaar probeer ik mijzelf steeds te verbeteren en ik moet zeggen dat de messen die ik nu maak de toets der kritiek kunnen weerstaan. Ik heb mij door het lezen van vooral Zweedse boeken bekwaamd in allerlei technieken. De heften maak ik altijd zelf van materialen van over de hele wereld, de lemmeten soms ook maar die laat ik meestal uit Zweden overkomen.'

'Nederland heeft geen messencultuur, een mes heeft hier zelfs een negatieve klank: agressiviteit, vandalisme. Bovendien heeft Nederland geen grondstoffen om messen te maken, Frankrijk en Zweden wel. Dat er dus geen messentraditie in ons land is, is niet zo vreemd. Ik ben continu op zoek naar nieuwe vormen om de uitdaging van het maken van messen vers te houden. Het is daarbij van het grootste belang dat lemmet en handvat in evenwicht zijn.'

'Voor mij is het mes een van de eerste gebruiksvoorwerpen van de mens geweest. In deze oertraditie kan ik mijn creativiteit kwijt, dat vind ik mooi.'

GEART

JACQUELINE

De *CIRKEL* doorbreken

Zoals de ouden zongen, piepen de jongen. Dat kan verkeerd uitpakken als je een moeilijke jeugd achter de rug hebt. Jacqueline Harskamp-Gebe (52) ontworstelde zich aan het verleden en telt nu haar zegeningen. Ze leerde omgaan met haar familie zonder zichzelf tekort te doen. Inmiddels durft ze zelfs te dromen van een studie.

Mathilde van Hulzen

Wie Jacqueline ziet, kan zich nauwelijks voorstellen dat ze twaalf jaar geleden haar leven op de bank doorbracht als een dood vogeltje. 'Ik dronk dagelijks een fles port en rookte twee pakjes sigaretten. In een oude grijze joggingbroek, met een grijze trui hing ik de hele dag voor de tv en keek naar domme soaps. Echt het clichébeeld van de depressieve huisvrouw. Nu kan ik erom lachen, maar toen was het in- en intriest met me gesteld. Alle angsten uit mijn jeugd en de tijd daarna kwamen eruit. Ik was alleen nog maar bang.'

Jacqueline groeide op met angst. Ze werd voornamelijk door haar oma opgevoed, want haar moeder moest altijd uit werken. 'Mijn oma maakte me overal bang voor. Ze was extreem overbezorgd. Ik mocht niet naar buiten, want dan zou er iets kunnen gebeuren. Buiten spelen zat er dus niet in. Als mijn neefjes en nichtjes op bezoek kwamen, zat ik netjes als een pop op de bank, met een mooie jurk aan en pijpenkrullen in mijn haren. De andere kinderen gingen dan lekker buiten spelen, maar ik moest binnen blijven. Heel naar.'

De vader van Jacqueline was een grote afwezige in haar jeugd. Hij was getrouwd met een andere vrouw en had een korte relatie gehad met Jacqueline's moeder. 'Mijn moeder leerde mijn vader kennen, hij was al wat ouder en ze dacht dat hij van zijn vrouw af zou gaan. Maar dat gebeurde natuurlijk niet. Het werd een hele toestand toen mijn moeder zwanger werd, want die andere vrouw wist ervan en wilde dat ze het kind zou laten weghalen. Maar mijn moeder heeft me gehouden. Ze wilde me hebben met het idee 'Als ik die man niet krijg, dan heb ik in ieder geval mijn kind nog'. De liefde voor hem heeft ze dus op mij overgedragen. Ik ben alles voor haar. Vandaar dat ze me in zo'n poppetje veranderde, samen met mijn oma. Mijn moeder pikte de angst van mijn oma op. Mijn oma was heel dominant, mijn moeder had daarin geen keus. Vervolgens bracht ze die angst weer op mij over. De angst werd dus doorgegeven van de ene op de andere generatie.'

Jacqueline heeft niet de kans gekregen haar vader te leren kennen. Hij zocht haar nooit op, ook al wist hij van haar bestaan. 'Van mijn kant uit probeerde ik hem ook niet te bereiken, want mijn moeder kon het idee dat ik hem zou ontmoeten al niet eens aan. Toen ik er na jaren eindelijk klaar voor was, bleek hij al overleden te zijn. Ik ken wel mijn halfbroer. We blijken maar een paar maanden te schelen in leeftijd. Maar hij vindt het moeilijk om ermee om te gaan. Zijn moeder leeft nog en die vindt het allemaal niet zo leuk. Ik heb ook twee halfzussen, maar die willen niks met me te maken hebben. Heel jammer. Het gaat dus niet altijd zoals in dat tv-programma over mensen die na jaren weer hun familie terugvinden. Ik kan het natuurlijk ook niet helpen dat mijn vader zo was, maar het ligt dus allemaal heel gevoelig.'

Liefde op het eerste gezicht

Toen Jacqueline negentien was, mocht ze voor het eerst in haar leven bij een vriendin gaan logeren. 'Dat mocht eerder natuurlijk nooit. Tijdens die logeerpartij heb ik mijn man leren kennen. Het was liefde op het eerste gezicht, van beide kanten. Heel bijzonder, dat zo iets kan. Ik ben dus getrouwd met de eerste de beste kerel die ik tegen kwam.'

Twee jaar later beviel ze van een eeneiige tweeling, twee jongens. Het werd een zware tijd. Jacqueline's man werkte bij de marine en was vaak maanden van huis. 'Ik heb dus niet echt van mijn vrijheid kunnen genieten, ook al woonde ik op mezelf. Op oude foto's waarop ik met de kleintjes sta, zie je dat ik echt een kind was met twee kinderen. Ik was het ook gewend om geleefd te worden, dat anderen altijd overal de beslissingen over namen. Dat ging in mijn huwelijk precies hetzelfde. Als mijn man zei dat iets wit was, dan was het wit. En dan zei ik even hard dat het wit was, al was het zwart. Ik vond dat doodnormaal en mijn man ook. Ik had totaal geen eigen mening, in mijn ogen wist hij alles beter.'

Wat ze wel wist te doorbreken in de opvoeding van haar eigen kinderen, was de angst. 'Dat had ik me altijd voorgenomen: als ik kinderen krijg, breng ik die angst absoluut niet op ze over! De jongens zijn nu 29 en die hebben alles mogen doen. Dat waren lekkere rouwdouwers. Die zijn heel vrij opgevoed. Al had ik het daar best wel eens moeilijk mee. Maar dat is me dus goed gelukt. Ik deed verder maar wat hoor, want een gezinsleven kende ik helemaal niet. Een vader en een moeder en kinderen, wat was dat? Mijn man ging bovendien altijd uit varen, dus ik moest het allemaal zelf uitvinden. Maar ik heb het blijkbaar wel goed gedaan, want mijn zonen zijn prima terecht gekomen.'

Jarenlang ging het leven zo zijn gangetje, tot de angsten en depressies in volle hevigheid terugkwamen. Zo kon het niet langer, er moest iets gebeuren. Jacqueline ging in dagbehandeling voor getraumatiseerde vrouwen. 'Ik heb niet alleen een rare jeugd gehad, maar ben ook nog eens seksueel misbruikt. Door familie. Ik woonde op een gegeven moment met mijn moeder bij een oom en een tante en die oom vond het blijkbaar wel grappig om van alles met mij uit te halen. En mijn moeder wist het wel, maar die was te labiel om er iets tegen te doen. Het doet veel pijn als je moeder het niet voor je opneemt. Maar dat kan ze nog steeds niet. Laatst had ik onenigheid met mijn stiefvader en op zo'n moment kiest ze automatisch voor hem. Dan roept ze over de telefoon: 'Je bent mijn kind niet meer!' en smijt zo de hoorn erop. Dat is ook wel begrijpelijk, het is overlevingsgedrag. Maar ook na zoveel jaar komt dat nog hard aan bij mij. Want dan komen die oude dingen weer naar boven en denk ik: 'En bedankt!'

Jacqueline heeft moeten aanvaarden dat haar moeder haar niet kan steunen. 'Mijn moeder is psychisch ziek vanaf mijn geboorte, dus ik ben altijd de moeder van mijn moeder geweest. Tegenwoordig noemen ze dat een KOPP-kind, dat staat voor Kinderen van Ouders met Psychiatrische Problemen. Ik zorg nog steeds voor mijn moeder. De band is heel sterk, het is net alsof de navelstreng niet is doorgesneden. Afstand nemen gaat beter dan vroeger, maar het blijft lastig. Ik heb geen broers of zussen, dus het komt op mij neer.'

'Ik was nog zo'n kind'

In de dagbehandeling knapte Jacqueline op. 'Je leert dan alle nare dingen een plek geven, al valt dat niet mee. Ik was pas veertien toen het misbruik begon. In mijn ogen stelde ik al heel wat voor, maar ik speelde nog met poppen, ik was nog zo'n kind. En toen ik getrouwd was en pas de tweeling had, begon mijn schoonvader. Die vond dat als zijn zoon uit varen was, ik hem wel kon nemen. 'Dan blijft het in de familie', zei hij ook nog. Dus die heeft me aangerand. In de auto. Terwijl de baby's achterin lagen. Onvoorstelbaar. En hij zei: 'Als je schoonmoeder vanavond ligt te slapen, kom ik wel even naar je slaapkamer'. Ik schrok zo verschrikkelijk. Dus ik kreeg er weer een angst bij. Gelukkig is er daarna niets meer gebeurd, want ik vluchtte meteen naar mijn zwager. Toen bleek dat zijn vrouw ook werd lastig gevallen door mijn schoonvader. Maar zij durfde niks te zeggen. En mijn zwager vond mij maar een indringster die zijn rustige leventje verstoort; hij steunde zijn vrouw ook helemaal niet. Uiteindelijk heb ik van alles de schuld gekregen. Mijn schoonouders zijn hierdoor gescheiden en mijn man ziet zijn ouders én zijn broer niet meer, want die vinden dat alle problemen aan mij te danken zijn. Onbegrijpelijk. Het moeilijkste is nog wel dat ik me ging afvragen of ik het misbruik misschien toch niet had uitgelokt, op een of andere manier. Nu weet ik dat dat niet zo is. Zoiets verwacht je toch niet van familie? Ik had gewoon vreselijk pech.'

Tijdens de therapeutische behandeling leerde Jacqueline langzaam weer de gewone, dagelijkse dingen oppakken. 'Simpel dingen zoals douchen en aankleden kostten me in het begin bakken met energie. Maar het ging steeds beter, ik klom uit het dal. Mijn man zei destijds: 'Als je hier uit bent, gaan we

die grijze slobberbroek en trui ritueel verbranden'. Dat hebben we toen ook gedaan.'

Fases

Bij de zorginstelling vroeg men om deelnemers aan de cliëntenraad. Dat leek Jacqueline wel wat. 'Zo kon ik lotgenoten ontmoeten en ook iets nuttigs doen voor anderen. Dus daar ben ik vier jaar gebleven. Tegelijkertijd leerde ik RCO De Hoofdzaak kennen en toen heb ik alle cursussen gevolgd die daar worden gegeven voor cliënten. Zoals Zicht op herstel, Werken met eigen ervaring en Herstellen doe je zelf. Dat deed me veel goed.'

In de tussentijd bleek een vriendin met een eigen kledingzaak

ernstig ziek te zijn. Jacqueline viel voor haar in en bleef ook na het overlijden van haar vriendin drie jaar lang in de zaak staan. 'Maar haar dochter wilde die winkel niet meer, dus toen ging het over. Het is ook niet makkelijk, een kledingwinkel in Den Helder.'

Jacqueline besloot terug te gaan naar RCO De Hoofdzaak om er zelf cursussen te geven. 'Dat deed ik daarvoor ook al. Echt, die cursussen helpen. Kijk, hier zie je een grafiek, die laten we ook aan de cursisten zien. In de eerste fase word je ziek. Je denkt dat niemand je leuk vindt en dat het leven niet meer hoeft. Dan ben je echt depressief. In fase twee krijg je inzicht in je problemen en je probeert te accepteren wat er allemaal met je is gebeurd en hoe je je daardoor voelt en gedraagt. Dat is een superbelangrijke fase. Zonder acceptatie lukt het niet. Want dan gaan pijnlijke dingen uit het verleden weer hun eigen leven leiden en jouw leven overnemen. Soms is het best moeilijk om afscheid te nemen van oude pijn. Maar ik geloof heel sterk dat alles gebeurt om een reden. Ik probeer overall het positieve uit te halen, al is het nog zo moeilijk.'

Jacqueline vervolgt: 'In de derde fase heb je het geaccepteerd en probeer je er iets mee te doen, maar dan lukt het nog niet zo goed. Dat is een echte leerfase. En in de laatste fase, fase vier, kan je er echt iets mee. Daar zit ik nu in. Ik ben er best een tijdje mee bezig geweest, inmiddels al twaalf jaar. Nee, herstel komt je beslist niet aanwaaien, het is hard werken. Ik vind gelukkig heel veel steun in mijn sporten. Ik sport heel veel, daar voel ik me goed bij. Dan krijg je dat lekkere stofje endorfine en dat helpt.'

Kleinkinderen

Dat de weg naar boven bij Jacqueline zo lang duurde, had niet alleen te maken met het verleden maar ook met de omstandigheden vóór en tijdens het begin van haar herstel. 'Op een gegeven moment ging het wel weer goed met mij, alleen ontstonden er opnieuw ernstige familieproblemen. Mijn zonen waren destijds achttien en hadden verkering. Beide meisjes raakten vrijwel tegelijkertijd zwanger, dat was al een hele schok voor mij. Zo jong! Maar goed, dat heb ik snel aanvaard. Jammer genoeg liep die ene relatie al tijdens de zwangerschap op de klippen. Toen mocht mijn zoon het kind niet meer zien en mijn man en ik sindsdien ook niet. Die jongen kent ons dus helemaal niet. Hij is nu negen jaar. We hebben hem wel eens op een fotootje gezien en Den Helder is klein dus je komt elkaar toch tegen. Mijn andere zoon kreeg een dochter, zij is hier bij ons in huis geboren. Ik heb haar in de kleuterklas wel eens op schoot gehad, terwijl mijn kleinzoon ernaast zat. Toen zei mijn kleindochter tegen hem: 'Kijk, dit is mijn oma!'. En hij zat maar naar me te kijken en ik dacht: 'Kind, je moest eens weten, ik ben ook jouw oma'. Dat maakte me heel verdrietig.'

Ook de relatie van haar andere zoon liep spaak. Jacqueline mag haar kleindochter inmiddels alleen nog maar zien als haar zoon erbij is. 'Ik mag niet bellen en we mogen elkaar niet tussendoor zien. Alles bij elkaar was die situatie zo zwaar!' Inmiddels heeft haar zoon met een nieuwe partner nog een kindje gekregen. 'Een jongen, hij is anderhalf. Het contact met deze schoondochter is na een moeizame beginperiode helemaal goed gekomen, dus van dat ventje kan ik echt genieten.'

Droom

Momenteel speelt Jacqueline met het idee om haar afgebroken studie psychologie weer op te pakken. 'Ja, dat is echt mijn droom. Vlak voordat ik zo depressief en angstig werd, was ik bij de Open Universiteit psychologie gaan studeren. Dat interesseerde me heel erg. Maar ik kwam mezelf enorm tegen tijdens die studie. Je leest van alles over symptomen en diagnoses en ik herkende mezelf! Dat kwam heel hard binnen.'

En financieel ging het ook niet, want studeren is erg duur. Dus toen ben ik gestopt. Ik heb toen wel een counselingopleiding gedaan, die heb ik wel afgemaakt.'

Verder heeft ze geleerd haar zegeningen te tellen. 'Ik kan mijn kleindochter weer zien. Ze weet waar we wonen en dat ze altijd welkom bij ons is. Dat geeft me rust. En als ze straks groter is... ze is bijdehand genoeg. Laatst heeft ze al tegen mijn oudste kleinzoon gezegd: 'Ik weet wie jouw vader is, de broer van mijn pappa'. En toen zei hij natuurlijk heel stoer dat hem dat helemaal niet interesseert, maar hij gaat echt wel een keer zoeken. Het is een leuk joch, hij lijkt op mijn zoon. Die heeft het er erg moeilijk mee, roept al snel dat het zijn kind niet is. Maar dat is gewoon de boosheid. Want een andere keer zegt hij half huiltend: 'Mam, als 'ie later aan de deur staat, laat ik hem gewoon binnen hoor'. Zo zielig. Dan breekt je hart. Maar ja, dat hart van mij is zo vaak gebroken. Hoe vaak kan een hart breken, vraag ik me wel eens af.'

Opsteker

Jacqueline is na haar herstel sterk veranderd. 'Mijn man heeft flink moeten wennen. En nog wel! Maar als de basis goed is, als je van elkaar houdt, dan kan je relatie veel overleven. Hij ging op zijn vijftigste met pensioen en is nu al vijf jaar thuis. Hij doet het huishouden: de boodschappen, koken. Heerlijk hoor!'

Inmiddels werkt ze twee dagen in de week als ervaringsdeskundige bij de GGZ. 'Dan hoor je verhalen waar je echt stijl van achterover slaat. Als je soms hoort wat mensen elkaar aan doen! Ongelofelijk. Mijn oma zei altijd: 'Als ieder zijn eigen kruisje op de Grote Markt legt, pak jij gauw je eigen kruisje'. Dat ben ik nooit vergeten, want daar heeft ze echt gelijk in. Bij anderen lijkt het altijd beter, maar dat is schijn. Vroeger keek ik ook heel erg tegen mensen op, maar dat doe ik niet meer. Dat leer je wel af.'

Ze had nooit gedacht om op haar leeftijd nog een baan te krijgen. 'Eerst had ik nog bij een kliniek gesolliciteerd als ervaringsdeskundige, maar daar bleek ik niet erg genoeg voor. Ik had geen psychose gehad en was ook niet opgenomen geweest. Op een vreemde manier was dat een soort opsteker. Dat je toch een mild geval bent. Haha.'

Wat haar altijd is blijven verbazen, is de veerkracht van de

mens. 'Mensen hebben zoveel wilskracht, dat weten ze vaak zelf niet. Dan komt hier bij RCO De Hoofdzaak zo'n vrouwtje helemaal verpieterd binnen en dan zie je haar tijdens de cursus opleven en het inzicht krijgen. Dan gaan die oogjes glinsteren en zegt ze: ooooooh ja! Dat is zo'n mooi moment. Daar doe je het voor. Daarom zijn onze cursussen ook zo belangrijk.'

'Uiteindelijk is het de bedoeling dat je door de cursussen je eigen herstelverhaal kunt maken en overbrengen op anderen. Mijn eigen verhaal is nu klaar. Ik kan voor een hele grote groep mensen zonder problemen over mijn leven vertellen. Maar dat doet niemand zomaar, daar gaan jaren overheen.'

Wat ze inmiddels ook goed kan, is haar grenzen aanvoelen en aangeven. 'Vroeger was ik impulsief. Ik vond alles leuk en sprong overal in. Nu bekijk ik eerst of ik het wel aankan. Ik ben voorzichtiger geworden met mezelf.'

Af en toe denkt Jacqueline erover om haar levensverhaal op te schrijven. 'Voor mij is het een normaal verhaal, maar als ik het aan anderen vertel, merk ik aan de reacties dat het helemaal niet normaal is. Maar er echt voor gaan zitten, dat kan ik nog niet. Misschien komt dat nog, als het allemaal ver genoeg van me af staat.'

Daarmee is ze al een heel eind op weg. 'Als het weer eens dramatisch slecht gaat met mijn moeder, zoals met die ruzie laatst, dan doet dat nog steeds pijn. Maar ik kan het sneller een plek geven. Kijk, eerst ging het bij mijn oma mis, altijd gedoe met de familie. En toen viel mijn eigen familie uit elkaar. Het is net alsof het een cirkel is, het herhaalt zich gewoon. Zo had ik mijn eigen kleindochter in huis, net zoals mijn oma. Die cirkel moet je doorbreken. Dat is niet makkelijk, maar het kan wel! Mijn man heeft een hele goede band met onze zonen opgebouwd sinds hij thuis is. En de kleinkinderen zijn ook stapelgek op hem. Ik tel mijn zegeningen.'

Over RCO De Hoofdzaak...

Regionale Cliënten Organisatie De Hoofdzaak is een cliëntenorganisatie die zich richt op participatie en belangenbehartiging van, voor en door mensen met een (ernstige) psychische aandoening. RCO De Hoofdzaak richt zich daarbij op de regio's Midden Kennemerland, Noord Kennemerland, Kop van Noord Holland, Westfriesland en Zaanstreek Waterland.

RCO De Hoofdzaak is een cliëntgestuurde stichting. Het merendeel van de medewerkers van het RCO is zelf (ex-)cliënt en ervaringsdeskundige. Mensen met ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid zijn bij uitstek degenen die duidelijk kunnen maken wat de wensen en behoeften van mensen met een psychische handicap zijn. De Hoofdzaak bundelt kennis, kracht en vaardigheden van cliënten en wil zo een positieve bijdrage leveren aan een veelkleurige samenleving waaraan ieder naar vermogen kan deelnemen.

www.rcodehoofdzaak.org

MENSEN - GORDIJN

Maskerades over en weer
spelen het spel dat ze leven.
Begraven in sluiers.

Moed, open het doek
wordt zichtbaar.
Durf, je daadkracht trekt aan
Speel met de sluiers
ontdek en beweeg.
Wat is verborgen
blijkt niet leeg.

Truus van Buren - kunstenares

ZALIG zijn de *BEZITTERS*

Toen ik laatst nietsvermoedend de supermarkt binnenliep vroeg een oud mannetje mij om wat kleingeld. Ik heb nooit kleingeld op zak, toen toevallig wel maar ik zei van niet, waarna hij beleefd vroeg 'briefgeld misschien?'. Wat een heerlijk onschuldig optimisme! Ik dacht even dat hij me er voor over had maar de meeste zwervers kennen een beperkt humoristisch repertoire. Nog voor ik op zijn tweede vraag in kon gaan sukkelde hij alweer door naar de volgende passant. Ook die man hield stellig vol geen tientjes op zak te hebben.

Het zwerversbestaan lijkt op plaatsen als de supermarkt weinig lucratief en toch worden het er steeds meer. Op het plein voor de winkel is onlangs een PWN Water-tap geplaatst. Samen met wat bankjes en toegang tot gratis koffie en thee in de winkel begint het een waar paradijs te worden voor hen die weinig hebben. Synchroon aan die ontwikkeling gaat een algemene daling in het medelijden met de minderbedeelden die zo nederig hun hand ophouden, maar is dat terecht?

Neem nu de verkoper van de daklozenkrant die leunend tegen een lantaarnpaal met zijn mobieltje staat te spelen. Hij maakt geen diepgezonden indruk en lijkt er zelfs plezier in te hebben dat hij iedere ochtend voor de schuifdeuren van de winkel staat. Maar geen verhaal is hetzelfde. Je weet nooit wat iemand ertoe dwingt om daar te moeten staan.

Ergens denk ik dat je de armste onder ons niet zult horen. Te trots of te koppig om hulp te vragen. Maar het mooie aan het systeem van de dakloze met zijn krantjes is dat hij zijn gehaaste, humeurige medeburger altijd een tweede kans geeft. Immers, geen winkelbezoeker is van plan daar permanent te blijven, hij moet er ook weer uit. Daar zal hij wederom worden aangesproken door dezelfde krantverkoper met dezelfde vraag. En ik hoor de burger denken: 'Hij vroeg me dat net toch ook al? Hij herkent me niet eens meer. Komt vast door de drank'.

Ik kan me voorstellen dat de winkelier het liefst de hele bulk opkoopt om maar van de verkoper af te zijn. Kan hij die krantjes altijd nog tegen een kleine marge doorverkopen.

Ward de Weerd komt voor in een drukbevolkt woongebied. Het is een nachtmens maar toont zich overdag redelijk begaan met zijn omgeving. Hij observeert het gedrag van zijn soortgenoten en denkt er vaak het zijne van. Je kunt hem regelmatig horen brullen op twitter.com/wardew

De IDEALE wereld

Oplettende lezers van TREF en Het Parool herkennen wellicht de naam. Tinie Jansen is, behalve een afgestudeerde aan de Hogere Normalschool en een burger zonder hypotheekrenteaf trek, een brieven schrijver. Graag stelt ze doodnormale situaties, vooral in Amsterdam, aan de kaak.

Wie is Tinie Jansen?

Het is het meest normale pseudoniem dat ik kon bedenken. Niet dat ik zelf zo'n spectaculaire naam heb, geen enkele Q zit er bijvoorbeeld in, ik allitereer niet eens. Als dat wel zo was, had ik misschien wel met mezelf ondertekend. Maar ik zeg altijd: alles of niets. Daarom schrijf ik als Tinie. Het past ook beter. Ik schrijf eigenlijk alleen maar over normale dingen. Geveltuintjes of zo. Of over kerstverlichting. Of het CDA. Oh, en mag ik ook nog even zeggen dat ik een GRONDIGE hekel heb aan fietsfamilies?

Waar komt je betrokkenheid vandaan?

Betrokken ben ik niet. Wel aangetrokken. Tot de mensen en hun dingetjes. Hun optisch zwevende inbouwkeukentjes, hun interieurtipjes, hun bomvolle agendaatjes. Maar als ze me gaan vervelen, dan loop ik zo weg hoor. Draai ik mijn hand niet voor om. Nee, meneertje.

Waarvoor klim je bijvoorbeeld in de pen?

Over het algemeen zijn dat zaken waaraan heel makkelijk voorbij wordt gegaan, wat onterecht is. Tenminste, dat vind ik. Een mooi stoplichtgedicht bijvoorbeeld (daar moet je niet te lang over doen, want voor je het weet, is het weer groen) of de mensen die in hun eentje de gehate lichtreclameorkesten op het Concertgebouw gaan staan dirigeren, met woeste armgebaren. De neonkerstengelen aan de gevels van de hele Vijzelstraat die -naar ik aanneem per ongeluk- waren uitgevalen als hoeren met vleugels.

Maar ook de tonnen onzin die je als normale burger voorgeschiedeld krijgt die uit gemakzucht en onverschilligheid voor waar wordt aangenomen.

Hypotheekverstrekking door de gemeente, bijvoorbeeld. De economische crisis ontstond doordat mensen er kwistig op los leenden en uiteindelijk niet meer aan hun verplichtingen konden voldoen. 'Dat nooit meer!', werd gezegd en de banken mochten mensen minder en minder snel geld lenen. Met het gevolg dat arme Amsterdammers met hoge risicoprofielen nul op het rekest kregen wanneer ze aanklopten bij een bank om hun droomhuis aan te schaffen zonder daarvoor ook maar een knaak te hebben gespaard. 'Dat is niet eerlijk!', riep de PvdA en ontwierp daarom het plan om die mensen een hypotheek te geven vanuit de gemeentekas. Prima ideeetje, vond iedereen. Tot blijkt dat de geschiedenis zich herhaalt.

Of de Safety Spots Reflex Zones, die bij mij in de buurt onder alle pinautomaten zijn gelegd. Stoeptegels die een bepaald reflecterend laagje zouden hebben die de pinner een veiliger gevoel moeten geven. De speciale Luxovit Toplaag zou nietsontziende bank- en straatrovers weren, omdat die zouden begrijpen dat ze iemands privacy zouden schenden zodra ze

een voet in de Safety Spot Reflex Zone zouden zetten. Daar wordt dan heel gewichtig over gedaan, maar het is natuurlijk een typisch gevalletje De Nieuwe Kleren Van De Keizer.

En als uit peilingen blijkt dat het CDA bijna uit Amsterdam is verdreven, dan wijs ik erop dat dat nog lang niet betekent dat daarmee ook een eind gekomen is aan de spruitjeslucht in de stad. Halve oorlogen worden hier gevoerd over geveltuintjes bijvoorbeeld. Briesende buurvrouwen rennen nog steeds als maniakken door de straten met petitjes, tegen de geluidsoverlast die de wieltes van rolkoffers op de stoep geven. Zoek maar op, dat gebéurt.

Of de hetze die wordt gevoerd tegen het individu, door 'individualisering van de samenleving' neer te zetten als iets smerigs. Door dat te gebruiken als synoniem voor horkerige proleten die oude omaatjes markant van de sokken rijden in hun stinkende diesel-auto, nadat ze hun hond uitgebreid hebben laten zitten poepen op de stoep van een kinderdagverblijf. Mensen die het collectivisme op die manier heimelijk preken, willen dat we ons onderwerpen aan een herder en dat wil ik dan toch maar even gezegd hebben. Niet omdat ik de mensen denk te moeten waarschuwen, of omdat ik denk dat ik er iets mee bereik. Het is eigenlijk ontzettend nutteloos, ik krijg ook nooit eens een brief terug.

Waar wind je je het meest over op?

Zoals gezegd, over fietsfamilies. Daarna komen mensen/instanties/politici die claimen te weten wat goed voor anderen is en hun moraal via wetten opdringen, op straffe van vrijheidsberpking.

Wat zijn volgens jou de oorzaken van de 'wantoestanden' in de wereld?

Dat zijn de twee o's: Overbevolking en Onverschilligheid.

Hoe ziet volgens jou de ideale wereld eruit?

Het is groots om te beseffen dat de Aarde de enige planeet in de wijde omtrek is waar de situatie zo ideaal is dat er leven op mogelijk is. We hebben precies de goede afstand tot de zon, we hebben een stabiel sterrenstelsel en de zwaartekracht klopt precies. De wereld is al ideaal.

Als iedereen elkaar in staat zou stellen om zijn eigen momenten van geluk na te jagen zonder daarbij een ander lastig te vallen, plichten op te leggen of rechten te eisen, dan kom je wat mij betreft een heel eind. Een wereld zonder burgerservicenummerregistratiebalies en biometrische paspoorten. Dat wordt wel steeds lastiger, met alsmaar uitdijende overheden die het volk in een wurggreep houden van angst en welvaart.

Heeft de manier waarop je bent opgegroeid geleid tot de manier waarop je nu tegen de wereld aankijkt?

Ik groeide op in een klein gelovig dorp waar men zich graag met elkaar bemoeide. Op een dag had een klasgenoot nieuwe schoenen en vroeg me wat ik ervan vond. Ze hadden rare punten en ze kreeg er pinvoeten in, dus ik antwoordde naar eer en geweten dat ik ze niet zo mooi vond. Er werd vervolgens in groepsverband net zo lang druk op me uitgeoefend tot ik zou zeggen dat ik ze toch mooi vond, iets waar ik met mijn verstand niet bij kon. Het meisje heette Bertine Keizer. Vandaar waarschijnlijk mijn fascinatie voor De Nieuwe Kleren Van De Keizer-gerelateerde zaken.

De lichtreclame boven de luifel van het Concertgebouw. FOTO KLAAS FOPMA

Kermis op Museumplein

Bewoners van de Museumpleinbuurt zijn boos op het Concertgebouw omdat dat sinds enige tijd lichtreclame aan de gevel heeft hangen. Men mort, las ik in *Het Parool*, want men vindt het een kermis.

Wanneer ik er donderdagavond laat langs fiets, speelt een filmpje met een orkest dat een bekend muziekstuk door de verlaten straat doet klinken. Het miezert. Een wandelaar met opgetrokken schouders stopt en heft zijn armen boven zijn hoofd. Met wilde gebaren maakt hij zichzelf even de dirigent die de lichtbak aanstuurt. Alleen hij en het immense rijksmonument. De koning van het Concertgebouw. Dan loopt hij weer verder.

Geldautomaat in de De Pijp met een zogeheten 'safety spot reflex zone'.

Pinplekken nu in het wit

Is het bewoners van De Pijp al overgevallen dat de felgele 'safety spots' die de stoep onder de pinautomaten tijden zo'n veilige uitstraling gaven, sinds kort zijn verdwenen? Welnu, na enig speurwerk op internet blijkt dat ze zijn vervangen door de 'safety spot reflex zone', een duurzame, reflecterende tegel die overvallers dwingt afstand te houden.

De keuze voor de zogeheten safety spot-reflexstone, met een honderd procent witte Luxovit toplaag is de lichtopbrengst maximaal, zo lees ik. 'De markering is bedoeld om de ge-

bruiker van een pinautomat meer privacy te bieden. Door de cirkels vallen pinautomaten ook meer op en dat zou criminelen afschrikken.'

Of dit nietsontziende straatrovers inderdaad doet afzien van het bestellen van een pinnende buurtbewoner, kan natuurlijk niet gemeten worden, maar uit onderzoek is wél gebleken dat we ons met de safety spot veiliger voelen, en dat is toch bijna hetzelfde als veilig zijn.

Hoeveel gemeenschapsgeld er gemoid was met de eerste ronde gele safety spots en de vervanging met de safety spot reflex zones, kon ik n-

Prachtig hoor, dat Weens classicisme. Maar zo'n kermis anno 2013 mag er ook best wezen.
Tinie Jansen, Amsterdam

Loze term

Het stuk van Max Pam in *Het Parool* van 24 december deed me glimlachen, want hij heeft gelijk dat het gebruik van de term joods-christelijke traditie te pas en te onpas wordt gebruikt. Waarom? Niet alleen uit schuldgevoel over tweeduizend jaar vervolging van Joden door vooral namelijk christenen, maar vooral omdat na het afschaffen van de kerk de gelovigen steeds meer moeite hebben met het begrijpen van de teksten. Het merendeel van de joodse woonten en teksten een joodse oorsprong heeft. Dus sinds de Joden zijn geszuiverd van de schuld van de siging van Jezus Christus, worden de joodse tradities als waardevol gezien.

Dan vraagt Pam zich af waarom Brabantse katholieken zich niet meer vertegenwoordigd zien door een waar een mens zich de plaats van de vader van God waant en nog steeds de mens verspreidt over abortus, homofobie en het gebruik van voorbehoedsmiddelen.

Maar Pam heeft gelijk dat het een loze term is, zeker als die gebruikt wordt door christenen die vinden dat het jodendom overbodig is na het ontstaan van het christendom.
Rami de Lier, Amsterdam

Het PAROOL WOENSDAG 24 JULI 2013

Individualisme is geen narcisme

69 woorden

O+S-onderzoeker Willem Bosveld stelt in *Het Parool* van zaterdag dat mensen niet meer sporten om samen te zijn met anderen maar om zichzelf gezond te houden. Hij noemt dat narcistisch.

Individualisme gelijk stellen aan een ziekelijke vorm van

eigenliefde: het verlamd en collectivisme spreekt.

Individualisering werd ooit gezien als de verlichting en bevrijding van de mens. Helaas is het tegenwoordig voor velen een vies woord.

Tinie Jansen, Amsterdam

het wit

gens vinden. Maar maakt dat eigenlijk wat ult? Het is geruststellend en verrassend te horen dat dit zo goed werkt. Laten we zo snel mogelijk ook in alle straten verbodsborden plaatsen met 'Verboden overvallen te plegen' en 'Verboden vuurwapens te dragen,' dat zal de criminaliteit in onze stad nog drastischer terugdringen!

Wie is toch deze briljante politicus die dit project akkoord heeft gegeven? Let op mijn woorden: die zien we binnenkort ongetwijfeld op een prachtige plek op de landelijke lijst van de PvdA.

Tinie Jansen, Amsterdam

‘ OUD ’ ???

Dit wordt een heel ander soort stukje dan u van mij gewend bent.

In de afgelopen weken maakte ik iets mee dat me prikkelde tot enkele overwegingen.

Dat zit zo: een student journalistiek (Bram) heeft in het hele jaar 2012 geen internet en geen mobiele telefoon gebruikt en ook niet ten behoeve van hem door een ander laten gebruiken.

Tijdens dat jaar heeft Bram met een aantal mensen (waaronder ondergetekende) gecorrespondeerd. Hij woonde namelijk in verschillende studentenhuizen, waar vaak geen vaste telefoonverbinding aanwezig was. Telefonisch contact werd dus erg lastig; en mailen was uitgesloten.

Over zijn wederwaardigheden in dat jaar heeft Bram een heel prettig leesbaar boek geschreven.

Hij vroeg mij of hij in zijn boek uit mijn brieven mocht citeren.

En natuurlijk: dat mocht hij.

Kort geleden is zijn boek uitgekomen; en ik heb het met veel plezier gelezen.

Enkele malen verhaalt Bram in zijn boek over ontmoetingen met mij.

Tweemaal gebruikt hij, wanneer hij mij beschrijft, de term:

‘een boekhandelaar op leeftijd’!

Eêrlijk: ik had nog nooit eerder iemand meegemaakt die de term ‘op leeftijd’ op mij toepaste.

Later las ik in een recensie over Brams boek over mij de omschrijving: ‘een oude heer’.

Nu ben ik, u mag dat gerust weten, vierenzestigeneenhalf jaar jong. Of oud?

Ik heb weliswaar grijze haren, maar nog niet eens AOW.

Dan ben je toch niet ‘op leeftijd’, of ‘oud’?

Of wel, althans in de ogen van (veel) jongere mensen?

Vanmorgen heb ik, toen ik over dit stukje peinsde, twee boeken van Simon Carmiggelt bekeken: ‘Oude mensen’ en ‘Beter bejaard dan oud’. Leuk om te doen, hoor.

Het viel nog niet eens mee een omschrijving te vinden van iemand van wie ook ik vind dat die persoon oud is; maar het begin van de Kronkel ‘Rug’ voldoet er aan. Ik citeer:

De oude man had zich in het kleine café met uiterst veel moeite op de barkruk gehesen. Hijgend leunde hij op de tap. De kastelein schonk hem een jonge klare in en vroeg: ‘Hoe is het nou met je, opa?’

‘Ach, ik ben versleten, hè? Maar als je corpus 83 jaar dienst gedaan heeft, mag je niet mopperen. Dat doe ik ook niet. Alleen... Hij legde zijn hand op zijn achterzijde en zei: ‘Die rug, hè. Daar heb ik altijd pijn aan.’

Kijk, dat vind ik nu aannemelijk - een man van 83, die last heeft van een versleten rug, ‘oud’ te noemen.

Maar voor mij persoonlijk: néé, ik wil er nog niet aan.

Toch, dat besef ik terdege, nadert het moment waarop anderen mij oud zullen vinden; en het moment waarop ik zal moeten beamen dat ik ‘op leeftijd’ of ‘oud’ ben geworden.

Zou ik dat vervelend vinden? Heb ik er weerstand tegen mezelf ‘oud’ te noemen?

En als dat zo is, waarom dan eigenlijk precies?

Ik ben zo vrij geweest een paar dagen geleden in een café (waar ik de meeste stamgasten wel kende), een gesprek te beginnen over de vraag wanneer iemand oud is en wanneer je jezelf ‘oud’ noemt. Geloof me: het werd een vrolijke boel, met veel rondjes!

‘Je merkt helemaal niet dat je zelf oud wordt’, vond iemand, ‘je merkt alleen dat er steeds meer jonge mensen om je heen lopen’.

Ook kwam het idee naar voren dat het niet willen erkennen dat je ‘oud’ wordt, te maken heeft met het niet willen aanvaarden dat het leven (je eigen leven) eindig is.

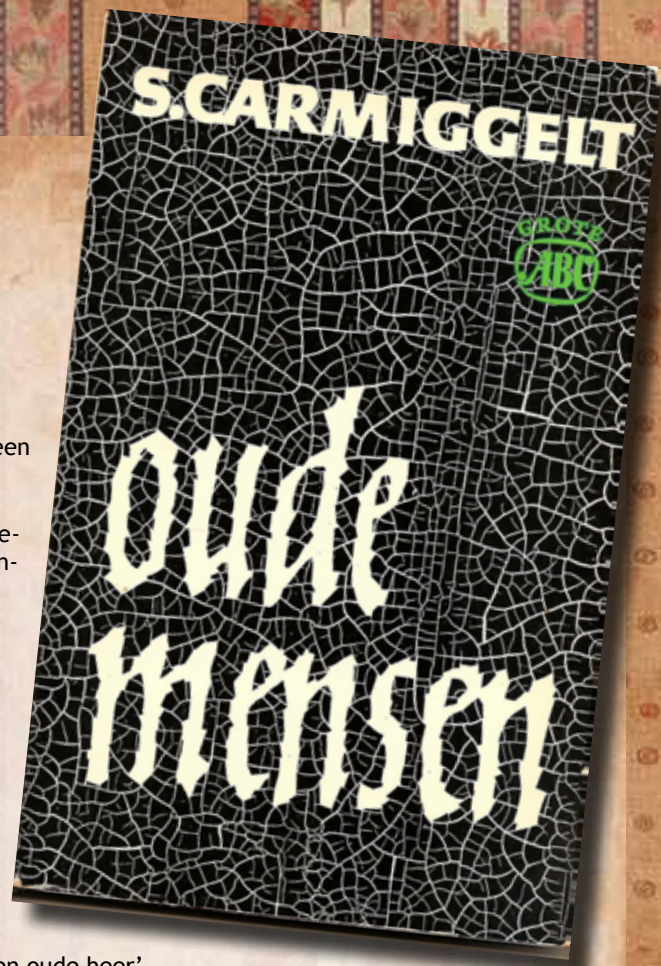
En ik? Ik weet het niet.

En u? Wat vindt u?

Wanneer is iemand ‘oud’? Wanneer bent u zelf ‘oud’?

En vindt u dat fijn, of vindt u dat erg?

Als u wilt reageren, kan dat naar het redactieadres: info@TREFmagazine.nl

Frans de Jong is de uitbater en eigenaar van antiquariaatje 'De Terechte Kronkel', het kleinste tweedehands boekwinkeltje ter wereld, in Amsterdam. Voor meer informatie: deterchekronkel.nl
Of kijk op facebook: [facebook.com/deterchekronkel](https://www.facebook.com/deterchekronkel)
en: [facebook.com/TweedehandsBoekenEnTijdschriften](https://www.facebook.com/TweedehandsBoekenEnTijdschriften)

MOOI Geweest

Vijftien jaar heeft ze gewoond in haar appartement
Nu verlaat ze het huis in een kist
Het leven heeft haar veel gegeven
Maar ook veel afgenomen

Twee echtgenoten verloren
Twee kinderen verloren
Een kleinkind verloren
Na ieder verlies pakte ze de draad weer op
Ze bleef lachen

Totdat ze haar mobiliteit kwijtraakte
Haar wereld werd kleiner en kleiner
Van goedlachs werd ze verbitterd
Het eens geaccepteerde verval
Kwam in een ander licht te staan
Zekerheden van het geloof
Werden onzekerheden
Voor de kinderen werd een bereikbare moeder
Een onbereikbare moeder

Nu heeft ze vrede
De kinderen ervaren het heengaan als vredig
Vergeten zijn de ergernissen
Blijvend is de warme, liefdevolle herinnering
Haar lach, haar uitspraken, haar gewoonten

Naast haar kist lopen de kinderen
Ook zij verlaten het pand
Verdrietig maar ook blij

Het is mooi geweest!

Jenny Kamps heeft na jaren met jongeren te hebben gewerkt een ander werkterrein gevonden: ouderen in een verzorgingstehuis. Haar verhalen gaan nu dan ook over deze leeftijdsgroep. Maar, zoals Jenny zelf zegt: 'ouderen zijn net jongeren, maar dan met een verschrompeld huidje'.

DZHÍON

Druk DRUK DRUK DRUK

Dzhion is zeven jaar, superenthousiast en heel ambitieus. Later, als hij groot is, wil hij op maandag vrachtwagenchauffeur worden, op dinsdag politieagent, op woensdag piloot, op donderdag brandweerman, op vrijdag piraat en op zaterdag wil hij in een restaurant werken. En als je hem zo meemaakt, krijg je het donkerbruine vermoeden dat het hem allemaal nog gaat lukken ook.

Het is gezellig op Dzhion's slaapkamer. Er staat een hoogslaper voor het raam met daaronder een miniatuur verkeersknooppunt. Tegen de ene muur staat een bureautje met een stoel, tegen de andere muur een lekkere hangbank. In de hoek staat een kast die Dzhion zelf heeft geschilderd, met behulp van z'n zus. In de kast hangen z'n kleren, staan z'n schoenen en ook boeken. En verder staat in de slaapkamer een oude legerkist, die hij heeft gekregen van z'n opa. Daar zitten allemaal verkleedkleden in: van Sinterklaas, via Zwarte Piet en piraat tot politieagent. 'Later wil ik politieagent worden', vertelt Dzhion terwijl hij verschillende outfits aan en uittrekt en ondertussen de voicerecorder in de gaten houdt en om- en omdraait. Hij bruist van de energie. 'En brandweerman en piloot en piraat en vrachtwagenchauffeur. En ik wil ook in een restaurant werken!' Toen zijn moeder ooit vroeg of hij daar wel allemaal tijd voor had, deelde hij de beroepen heel praktisch per dag in de week in. 'Op maandag vrachtwagenchauffeur, op dinsdag politieagent, enzovoort'. Hij moet echter nog wel een tijdje naar school, want Dzhion is zeven jaar. Vijf jaar geleden haalden zijn vader en zijn moeder en zijn zusje hem op uit China.

'Waarom vraagt ze zoveel?' vraagt Dzhion aan zijn moeder. 'Tja', zegt ze nuchter, 'dat gebeurt nu eenmaal als je geïnterviewd wordt.' Hij heeft z'n moeder bij het gesprek gevraagd omdat hij z'n gedachten lastig kan verwoorden. Toen hij nog niet zo lang in Nederland was, bleek uit een scan dat op de plek in de hersenen waar het spraakgedeelte en de fijne motoriek horen te zitten, alleen een donkere vlek was te zien. Maar de mogelijkheden van de hersenen blijken groot, evenals het doorzettingsvermogen van Dzhion zelf, zijn ouders, zijn zusje en zijn leerkrachten. Dzhion kan zich steeds duidelijker uitdrukken, hij redt zich goed. Hij zit op een speciale school, in een klas met allemaal kinderen die op de een of andere manier moeite hebben met praten. 'Ik zit in groep 4', vertelt hij. 'En ik heb heel veel vrienden.' Hij laat een blauwe map zien, waarin onder andere de schooldagen worden geëvalueerd en waarin foto's van de kinderen en de leerkrachten te zien zijn.

'Ik leer rekenen en ik leer taal en ik leer schrijven. Over een kip. En een ei en zo. En soms gaan we tekenen en we hebben ook een schooltuin, met tomaten en broccoli.' Hij wijst naar een jongen in de blauwe map. 'Joppe zit ook bij mij op zwemles', vertelt hij. 'Vanmiddag ga ik naar het zwembad. En over twee weken mag iedereen komen kijken bij de zwemles. En over drie weken ga ik voor het diploma zwemmen. Dan moet je onder water zwemmen. En je moet ook met je kleren aan zwemmen.' Dzhion kan heel lang onder water blijven. Zo lang, dat zijn moeder het wel eens eng vindt. Maar aan de andere kant: 'ze duwt me ook vaak koppie onder. En als ik haar knijp, laat ze me weer boven.'

Dzhion laat de mensen op een leuke, onopvallende manier ontdekken dat praten lang niet de enige manier is om te communiceren. Met z'n levendige, expressieve gezichtje en lichaamshouding kan hij ook heel veel duidelijk maken. En op school heeft hij gebarentaal geleerd. 'We hebben Nederlands Ondersteund met Gebaren', gebaart hij: hij vormt met zijn handen een kapje boven zijn hoofd, balt vervolgens z'n ene vuist in de andere en vormt daarna een draaiende, tegengestelde beweging met de platte handen verticaal tegen elkaar. Heel charmant is de manier waarop hij letterlijk met zachte hand en niet opdringend de aandacht op zichzelf of iets anders weet te vestigen. Hij legt z'n hand op de arm van de ander, of streelt even over het gezicht. Gericht op spraak en taal als we met z'n allen zijn, zouden we bijna vergeten hoe leuk andere manieren van communiceren ook kunnen zijn.

Inmiddels denkt Dzhion allang weer aan wat anders dan aan gebaren en zijn blauwe map. 'Als ik mijn zwemdiploma heb gehaald, ga ik op scouting', vertelt hij. 'Mijn neef is ook op scouting. Dan ga je vuurtje stoken. Ik heb laatst een vuursteen gevonden.' Hij doet voor hoe je die moet gebruiken. 'Kijk, je moet dan twee stenen tegen elkaar aan slaan. En dan krijg je vuur.' En dan vindt Dzhion het echt wel weer genoeg geweest, qua interview. Hij heeft zich lang genoeg geconcentreerd. Tijd om foto's te maken!

Artistieke *LIEFDESDANS*

Katja Thiele is de Kunstenaar die twee maanden centraal staat in de Outsider Art Galerie. Mijn oog viel het eerste op haar bijzondere sculpturen die bestaan uit onder andere Vliegende vissen, Afrikaanse Kraanvogels, Flamingo's, Paradijsvogels, Zeeanemonen en andere tropische wezens. Kleurrijk en met veel fantasie gemaakt. Papier maché is de basis. Veren, vleugels en andere lichaamsdelen worden gemaakt van metaal dat ze weet om te buigen tot sierlijke vormen. De kleinste details zijn punctueel geschilderd en de vleugels van de Grashopper zijn onder andere van met de hand gemaakt textiel. Ze ging met een loep in haar hand naar het Taxonomisch instituut om de insecten te bestuderen zodat haar artistieke inspiraties wel degelijk op de realiteit berusten. Vogels zijn een centraal thema in haar werk. Katja is gefascineerd door hun vormen en kleuren. Ze uit deze fascinatie duidelijk in haar werk, waarin kleur en beweging samenvloeien tot een gracieuze dans.

Op jonge leeftijd begon Katja Thiele te werken als pottenbakker en leerde de kunst van het schilderen van Delfts aardewerk beheersen. In de avond volgde ze cursussen in schilderen, beeldhouwen en etsen. De Vliegende vissen zijn van nature grijs grauw als een Haring maar in Katja's fantasiewereld schitteren ze je in volle geeltinten al van verre tegemoet. Ze zijn gemaakt van draad, tin, papier-maché, olieverf en diverse andere materialen. Ze maakt het papier-maché zo glad als porselein. Dit is een hommage aan China, waar de papier-maché werd uitgevonden tijdens de Handynastie. Het lijkt of deze dieren continue met elkaar en hun omgeving communiceren, net als de dieren die zij tekent op papier. Prachtige pasteltinten en ook weer zo kenmerkend: de details die onmiddellijk in het oog springen. Gracieus van nature, maar door Katja versterkt waardoor het één grote liefdesdans lijkt.

Die liefdesdans maakte ze ook zelf met haar grote artistieke liefde Don Alfred Thiele waar ze mee getrouwd was en mee samen leefde in Amsterdam. Op hun woning in de Transvaalbuurt maakten ze van hun huiskamer het gezamenlijke atelier waar Don zijn prachtige magisch realistische en psychedelische schilderijen vervaardigde en Katja haar tekeningen en sculpturen creëerde. Don in zijn wereld van indianen, historische schepen, kolkende waterstromen, het oneindige universum van bonte kleuren en sterrenstelsels en Katja wegdromend als schepster van haar eigen flora en fauna. Don Thiele is inmiddels al jaren geleden overleden maar zijn werk leeft deze maanden tot eind november nog voort in Amsterdam Outsider Art. De Artistieke Liefdesdans met Katja Thiele is nog altijd sterk voelbaar bij een bezoek aan deze prachtige Expositie.

Bert Schoonhoven, Galeriehouder Amsterdam Outsider Art

Bert Schoonhoven,

galeriehouder van amsterdam-outsider-art.nl

Kijk ook eens op: donthiele.com en [behance.net/katjathiele](https://www.behance.net/katjathiele)

Oud worden

'Vroeger,' zucht de mevrouw, 'toen werden mijn zussen en ik "de meisjes met de mooie benen" genoemd. We zaten op zwemmen en de jongens van het zwembad floten ons allemaal na. Het was een fijne tijd, zo voor de oorlog, toen we jong waren en we alles nog konden.'

'Ik vind dat u nog steeds mooie benen hebt,' reageer ik terwijl ik de plooiën uit haar steunkous probeer te wrijven. Ze heeft slanke enkels en mooi gevormde kuiten en ook aan haar bovenbenen is haar hoogbejaarde leeftijd niet af te lezen.

'Ja, dankzij die ondingen,' moppert ze. 'En wat heb je aan mooie benen, als je er altijd van die dikke huidkleurige kousen overheen moet dragen? Nee, mooi is niet meer aan mij besteed. Geef mij maar een lange broek.'

'Maar zegt u eens eerlijk,' vraag ik met een knipoog, 'had u zonder steunkousen nog iets kortz aangetrokken?'

Ze moet erom lachen. 'Een minirok bedoel je? Ach, welnee meid, zie je zo'n oud mens als ik al rondlopen? Nee, ik ben al lang blij dat ze het nog best doen, die benen van me. Met mijn rollator kom ik een aardig eind en als ik met mijn dochter naar de stad ga gebruik ik een rolstoel. Dan duwt ze me. Heb ik vroeger ook met haar gedaan in de kindervagen, dus ik heb het nog tegoed.'

We maken samen haar bed op, want dan kunnen we allebei één kant van de grote spreij voor onze rekening nemen. Daarna vraagt ze of ik misschien een paar sinaasappels voor haar wil uitpersen. 'Ik heb zo'n pijn in mijn handen, dus dat gaat me zelf niet meer lukken.'

In de keuken, bij de citruspers, praat ze verder.

'Weet je, ze zeggen toch wel eens dat oud worden leuker is dan oud zijn? Maar je moet het zelf leuk zien te maken! En gelukkig heb ik jou en je collega's, zodat ik toch mijn vitamientjes binnenkrijg.'

Ze neemt een slok van de verse sinaasappelsap. 'Nee, ik ben nog lang niet klaar met oud worden.'

Janneke Pelle werkt in zorg en horeca, is koorpianiste, recenseert theatervoorstellingen en geeft elke week Nederlandse les aan een inburgerende leeftijdgenote. Bovenal houdt ze van mensen en hun verhalen. #hierover schrijft ze op weblog.theefiets.nl.

De vele *culinaire mogelijkheden* van de herfst...

Joepie, het is echt weer herfst! Ik ben dol op tikkende regen op mijn dak en de geur van natte aarde en bladeren. En dan al die kleuren en dat prachtige licht als de zon even door de wolken breekt! Dan is de zomer toch maar saai, braaf groen. Ook vanuit culinair oogpunt vind ik de herfst toch zeker de leukste tijd van het jaar. De pompoenen zijn rijp, er zijn allerlei noten, gedroogde vruchten en paddenstoelen verkrijgbaar. Zalig, paddenstoelen gebakken in boter, met flink wat peper en zout erover en dan op een geroosterde boterham. Hallo rode, groene, witte, Savoye en Chinese kool, stoofvlees en speklapjes (zeg nou eerlijk, een speklapje smaakt toch helemaal niet in de zomer?). Het is net alsof Moeder Aarde ons nog even willen verwennen met haar overvloed, vlak voor de barre winter. Ik krijg van de weeromstuit altijd hamsterneigingen en de behoefte om mijn vriezer te vullen met al dat lekkers. En dat herfstige eten is nog goedkoop ook. Een hele rode kool kost hoogstens een euro, en daar eet je met vier mensen makkelijk twee keer van. Doe de kool fijngesneden door een salade, stoof 'm traditioneel met appels zoals in onderstaand recept of kook er pimpelpaarse soep van (ja, dat kan ook!). Flink wat aardappelen erbij en een klein stukje vlees, heerlijk.

Eet smakelijk!

Suddervlees met rode kool (4 personen) Totale kosten: € 5,25

Ingrediënten: 500 gram ribblappen € 3,50, 750 gram kruimige aardappelen € 1,00, 250 gram knolselderij € 0,25, 800 gram rode kool € 0,50, drie zure appels € 0,50, melk, boter, 1 laurierblaadje, 3 kruidnagels, azijn, peper en zout

Bereiding: Braad de ribblappen aan in boter, kruid ze met peper en zout. Steek de kruidnagels in het laurierblaadje en voeg toe. Laat het vlees sudderen, minstens twee uur. Schil de aardappelen en het stuk knolselderij, snij in stukken en kook samen 15 minuten. Pureer met een klontje boter en wat melk. Voeg peper en zout naar smaak toe.

Snij de rode kool in reepjes en fruit ze in een klontje boter. Voeg peper, zout, een scheutje water en een scheutje azijn toe. Stoof de kool. Voeg na drie kwartier de appels in blokjes toe en laat nog 20 minuten stoven.

Tip: Ribblappen bevatten van zichzelf voldoende vocht. Doe er pas op het einde water bij om een lekkere jus te maken. Anders blijft het vlees vaak taai.

Pompensoep (4 personen) Totale kosten: € 2,30

Ingrediënten: 1 oranje flespompoen € 2,00, 300 gram knolselderij € 0,30, 1,5 liter water, 3 bouillonblokjes, boter, peper en zout, scheutje witte wijn (optioneel).

Bereiding:

Snij de pompoen in stukken, verwijder draden en zaden. Schillen mag, maar hoeft niet (was de pompoen dan wel grondig). Schil het stuk knolselderij, snij in blokjes. Fruit de pompoen en knolselderij in een klontje boter in een grote soeppan. Voeg een scheutje witte wijn toe. Doe het water en de bouillonblokjes erbij en breng aan de kook. Pureer de soep na ongeveer 30 minuten. Voeg peper en zout naar smaak toe.

Tip: Lekker met een schepje crème fraîche en geroosterde boterhammen. Voor een geurige soep kun je ook wat keukenkruid toevoegen tijdens het koken, zoals tijm of rozemarijn. Neem één soort kruid en niet te veel.

ASJEMENU

Men breke twee windeieren en kloppe deze stevig op met een ons gebakken lucht.

Men neme het mengsel met een korreltje zout, voege een mespuntje zoethoudertjes toe en schroeie het geheel om en om dicht in de boter op het hoofd.

En klaar is uw Haagse Bluf' Speciaal!

Serveeradvies:

lang niet zo heet eten als het wordt opgediend.

Puntenslijper

